

Suomen kulttuuri- historia

3 Oma maa ja
maailma

Toimittajat

Anja Kervanto Nevanlinna
Laura Kolbe

Kustannusosakeyhtiö Tammi
Helsinki

S I S Ä L L Y S

Suomi vuosilukuina 8

Laura Kolbe &
Anja Kervanto Nevanlinna

EUROOPPALAINEN SUOMI 12

I PERINTEEN VOIMA 26

Laura Kolbe

Markku Heikkilä

Liisa Lindgren

Laura Kolbe

Derek Fewster

Leena Holst

Anton Eskola

Aira Kemiläinen

Aira Kemiläinen

Anssi Halmesvirta

Tero Halonen

Allan Tüitta

Allan Tüitta

Lena Huldén

Nils Erik Forsgård

Pirkko Leino-Kaukiainen

Eeva Ruoff

Teppo Korhonen

Laura Kolbe

John Strömberg

Liisa Lindgren

Alexandra Ramsay

Derek Fewster

EUROOPPA, ITÄMERI, SUOMI 28

SUOMALAISTEN KUVA 41

Kristillinen perinne ja kansallisvaltio 41

□ Hautausmaa ja muistojen vaaliminen 52

□ Ortodoksinen Suomi 54

Muinaisuuden merkitys kansakunnan muodostamisessa 55

□ Suomalaiset kansallispuvut 66

□ Identiteettiä iskostamassa – maakuntalaulut 68

Olemmeko eurooppalaisia? 70

□ Rotu-Günther ja suomalaiset 77

Idän kansa lännessä 78

□ Pro Finlandia -adressi ja sivistyneistön moraalinen vastuu 86

LUONTO JA MAA 88

Suomi tutuksi suomalaisille ja ulkomaalaisille 88

□ Maailman ensimmäinen kansalliskartasto 99

Luonnontieteilijät Suomea luomassa 100

□ Wilhelm Bolin ja polttohautauksen ongelma 108

Suojele Suomen luontoa! 109

□ Kotipuutarhat, kasvimaat ja kodin viherkasvit 118

Hauska ja hyödyllinen vapaa-aika 121

MAAILMANKUVA 126

Yliopisto, ylioppilaat ja kansallinen omakuva 126

Historioitsijat kansakunnan rakentajina 133

□ Veistokuvakokoelma ja sivistykselliset ihanteet 142

Kansa ja sen kaksi kieltä 144

□ Pila-aikakauslehdistön varhaiset vaiheet 153

II UNELMAT JA TODELLISUUS 154

Pertti Haapala

Laura Kolbe

Tero Halonen

Annette Forsén

Ulla-Maija Peltonen

Teppo Korhonen

Teppo Korhonen

Teppo Korhonen

Kai Häggman

Kai Häggman

Anneli Mäkelä-Alitalo

Anna Paljakka

Anu Forss

Teppo Korhonen

”RIHKAMAKANSA” – TYÖVÄKI SIVISTYNEIDEN SILMIN 156

KANSAKUNNAN MUISTOT 178

Sodat, armeija, suojeluskunta ja kansan eheyttäminen 178

□ Nikolain päivästä itsenäisyyspäivään 189

Saksalaisia kulttuuriyhteyksiä 190

Vuoden 1918 muistot 192

ARJEN SUURI MURROS 199

Muuttuva maaseutu 199

Maalta kaupunkeihin ja taajamiin 208

Perhe käymistilassa 214

Suurperhe, ydinperhe, pyhä perhe? 219

□ Suomalaisen avioliiton neljä murrosta 225

□ Sukututkimus yhdistää ihmisiä 226

Katovuosia ja kansankuppiloita 228

□ Keittokirjat 235

□ Juhlaperinne moninaistuu 236

III VALISTUNEEKSI KANSALAISEKSI 238

Irma Sulkunen

Alexandra Ramsay

Antti Kujala

Anna Kortelainen

Jukka Kekkonen

Sakari Heikkinen

Pekka Korvenmaa

Visa Heinonen

JÄRJESTÄYTYMINEN JA KANSALAIKUUDEN SYNTY 240

IHANTEET 252

Naisialiike – itsevarmuuden pitkä taival 252

Suomen työväenliike 1899–1944 260

□ Vuoden 1905 suurlakko 269

VALLAN UUSI PERUSTA 270

Sääty-yhteiskunnasta demokraattiseen oikeusvaltioon 270

Teollistuva maatalousmaa 281

□ Ahlströmin suku ja yhtiö taiteen, arkkitehtuurin ja taideteollisuuden tukijoina 290

□ Mainonta ja uudet kulutustavarat 292

Pirjo Lyytikäinen

Kai Laitinen

Katariina Ruppel

Ilkka Mäkinen

Ilkka Mäkinen

Saara Tuomaala

Derek Fewster

Pirkko Leino-Kaukiainen

KIRJA JA OPINTIET 294

Kirjallisuus tienhaarassa – suomalaisuus ja nykyajan haasteet 294

□ Euterpesta Tulenkantajiin 306

□ Seitsemän veljeksien muodonmuutokset 308

Lukemisen historiaa 310

□ Genoveva, aikansa menestysteos 326

Katekismuksesta päästötodistukseen 327

□ Historian kuvataulujen kultta-aika 337

□ Tallirenki elämäntodistuksessa 339

IV MAAILMA TULEE LÄHEMMÄKSI 340

Anja Kervanto Nevanlinna

Anja Kervanto Nevanlinna

Anja Kervanto Nevanlinna

Ritva Wäre

Liisa Lindgren

Riitta Konttinen

Kristina Ranki

Anna Kortelainen

Anna Kortelainen

Leena Ahtola-Moorhouse

Hannu-Ilari Lampila

Hannu-Ilari Lampila

Ilmari Vesterinen

Keijo Virtanen

Helka Mäkinen &

Hanna Korsberg

Hannu Salmi

KAUPUNGIT MODERNISOINNIN MOOTTOREINA 342

□ Esplanadi – katkelma Keski-Eurooppaa 368

□ Signe Brander – Helsingin kulttuurihistorian valokuvaaja 370

KANSALLINEN, KANSOJEN VÄLINEN JA KANSAINVÄLINEN TAIDE 372

Monumentaalirakennuksia isänmaan ja pääkaupungin koristamiseksi 372

Muistomerkkien Suomi 385

Kuvataide suomalaisuuden ja muukalaisuuden puristuksessa 395

□ Pariisinkävijöitä ja frankofiliaa 402

□ Sammon puolustus ja miehisyden kriisi 409

□ Naisen neulanpistoja 413

Maalaustaide vuosisadan alkupuolen pyörteissä 414

Musiikki kansakunnan käyntikorttina 418

□ Suurin suomalainen sinfonikko 426

UUSIA MAAILMOJA 428

Tieteen ja uskon matkamiehiä 428

Amerikkaan! 438

KULISSEISTA ELÄVIIN KUVIIN 444

Näyttämötaide –
kansakunnan tie kulttuuriin 444

Esplanadilta Tukkihoelle – elokuvan maisema ja kansallisen omakuva 452

Kirjallisuutta 462 • Kuvälähteet 475 • Hakemisto 476 •

Kirjoittajat 486